

UN VOIAJ ÎN IZOLARE

Sabin Sabados

Într-o perioadă dominată de obligația de a ne distanța fizic unii de alții, însemnările zilnice – însemnările a optzeci de zile – ale lui Tiberius Vasiniuc, s-au reunit într-un *Jurnal din vremea pandemiei*. Textul, cu un titlu și subtitlu bine alese, invită cititorul să descopere pariul pe care autorul, asemenea personajelor lui Jules Verne, îl face cu sine, în profitul unei aventuri a cunoașterii introspective. O cunoaștere pe care o putem echivala, în sens metaforic, cu o călătorie de *optzeci de zile în jurul casei*.

O activitatea de scriere a unui jurnal este, de regulă, o punere în pagină a ideilor și trăirilor proprii, manifestate cu precădere în momentele de criză individuală sau socială. Or, pus într-o atare logică, jurnalul publicat de Tiberius Vasiniuc reprezintă o sumă de gânduri intime ale autorului, scoase la lumină de întâmplările recente (și nedorite) care s-au abătut asupra întregii lumi – fenomenul Covid-19. Dincolo de numeroasele discuții și polemici iscate de acest fenomen, avem de-a face cu o relatare veridică de fapte și de evenimente care pun la încercare omul și umanitatea din noi. Trebuie spus că, prin jurnalul său, Tiberius Vasiniuc nu s-a dorit a fi un observator pasiv, indiferent la gravitatea întâmplărilor, ci unul care să se aplece în manieră analitică (și uneori partizană) asupra numeroaselor întrebări pe care, cel mai probabil, în alte condiții, mulți dintre noi nici nu ni le-am fi pus. Înțeles prin prisma unui „exercițiu spiritual“, solilocviul celor *optzeci de zile* este o reamintire a unui timp al contemplării în tăcere: „«Jocul» care se instituie este al unui «eu-Ianus», unul care se întoarce spre sine și unul care își exprimă solidaritatea cu un «altul»“ (*ibidem*, 107). Un „joc“ care a început atunci când,

după o întâlnire în solitudine a *eu*-lui cu *sinele*, cu toții am privit spre lume *din interiorul casei*, pentru a descoperi noile dimensiuni (existențiale) ale izolării. Nu peste mult timp vom vedea cum societatea, în ansamblul ei, va resimți consecințele acestei priviri afectate de *neîntâlnire*, în condițiile în care, după cum bine notează autorul, „problema de esență este a privirii, a vederii care, sucită nedemn, nu permite actul vederii altcuiva, se antropomorfizează, uitând sau neglijând că sufletul fiecăruia se regăsește (se recompune) în natura sufletului de lângă noi“ (*ibidem*, 90).

Toți cei care, în această perioadă, am resimțit mai acut ca niciodată nevoia de apropiere și de îmbrățișare a celor dragi, vom regăsi în paginile acestui jurnal sentimentele și gândurile unui diarist sincer, care au fost, sunt sau pot să fie și ale noastre. Starea socială de *lockdown* a fost dublată de o serie de stări interioare (emoții, temeri sau chiar angoase) pe care, unii dintre noi, am încercat și încercăm încă să le gestionăm cât mai bine. Stări al unor întâmplări pe care, alții, din cine știe câte motive, preferă să le treacă mult prea ușor cu vederea. Încă de la primele paginii ale jurnalului, cititorul va descoperi idei și teme majore ale ființei: libertatea, exprimată de această dată prin libertatea de mișcare, întâlnind limitele impuse de autorități, ceea ce aduce în discuție drepturile fundamentale ale omului; rolul și pârghiile responsabilității, într-o lume aflată în plin proces de globalizare – un fenomen care a accelerat răspândirea virusului; lupta pentru supraviețuire a individului și a unor întregi comunități; etica și morala ca implicate fundamentale ale acțiunilor și alegerilor noastre; demnitatea umană; altruismul, credința etc. Toate aceste teme, pe care, în alte condiții, le tratam de pe pozițiile observatorului ingenuu, au devenit elemente călăuzitoare pentru diaristul Tiberius Vasiniuc. Apoi, cititorul va descoperi o abilitate corelare și nuanțare a acestor teme cu perspective inedite din domeniul filosofiei, dar și al eticii, al literaturii și, nu în ultimul rând, al artelor spectacolului. De asemenea, ne este relevat și modul în care, pe parcursul carantinei, preocupările autorului stăruie asupra relației fundamentale dintre *eu* și *celălalt*, dintre *eu* și *lume*: „În fond, cu toții suntem într-o situație cvasi-similară, fiecare ne găsim izolați în locuințele

proprii, claustrați, abandonati alături de propriile griji, de neliniștile care ne istovesc, făcându-ne să ne gândim la un viitor incert și, poate, la suferințe care niciodată nu sunt doar ale altora... Exercițiul tăcerii – un exercițiu al penitenței? – mă face să înțeleg că nu putem compensa ceea ce ne lipsește în viața de zi cu zi decât prin obliterarea sensului pe care îl acordăm aceluși «ceva» pe care mai ieri îl consideram esențial [...]“ (*ibidem*, 25-26).

Trăind aceste vremuri nesigure, dominate de incertitudini, de griji, de neliniști majore, am putea crede că asemenea preocupări „înalte“ pot fi trecute la index sau, cel puțin, amânate pentru un timp mai prielnic reflecțiilor spiritului. Cine mai poate avea interes pentru meditații, pentru gândirea „pură“, atunci când evenimentele ne împovărează peste măsură? Și totuși, rândurile acestui jurnal ne vor reaminti că marile teme ale umanității, chiar și cele în aparență abstracte, necesită atenția noastră tocmai în momentele de criză, tocmai atunci când ne simțim blocați într-o lume aflată la răspântie de drumuri, întrebându-ne care este calea pe care ar trebui să o urmăm. Mai întâi, pentru că aceste teme trebuie să reprezinte bornele acțiunilor noastre, apoi, pentru că avem nevoie de un scut interior pentru a face față unui cotidian incert și unor situații pe care le-am crezut plasate undeva departe în istorie, în timpuri care nu păreau a se mai întoarce.

Cu acest jurnal, găsim însemnările *la cold* ale unui actor cercetător pentru care onestitatea rândurilor așternute pe hârtie are o aceeași importanță cu mișcarea, gestul ori rostirea unei replici pe scenă, în fața publicului, în fapt, în fața lumii. Într-o astfel de accepțiune, vedem limpede cum din însemnările autorului transpare neliniștea cu privire la asaltul media, informațiile gata prelucrate, asertive, ocolind dialogul, ocupând fără drept de apel un loc tot mai important în spațiul public și – mai cu seamă asta – în spațiul intim, privat, al casei. Ne aflăm într-un veritabil *news cycle*, al unui *uroborus* al timpurilor noi, care se întoarce la sine (în sine!), adjudecând comportamente.

Starea de urgență în care lumea s-a văzut brusc aruncată de fenomenul Covid-19, ne-a obligat să punem între paranteze normalitatea cotidianului cu care ne-am obișnuit. Ne-a

obligat să ne suspendăm interacțiunile sociale și, nu în ultimul rând, să ne distanțăm fizic unul de altul. Totul în numele sănătății noastre, dar mai ales a celorlalți. Dintr-o dată, dreptul la sănătate a devenit o obligație imperativă, o altă nevoie, fundamentală, de a interacționa cu ceilalți – cu *altul* – fiind socotită infimă.

Tiberius Vasiniuc a înțeles repede că producțiile imaginarii sunt cele care ne pot ajuta într-o stare de incertitudini sau de rutină forțat instituită, făcând mai ușoară apăsarea solitudinii. Dar poate, mai important, ele pot să reprezinte o reală soluție de evadare dintr-un spațiu care, pe măsură ce timpul se scurge, devine din ce în ce mai greu de suportat. Cu atât mai mult atunci când, izolați fiind în casă, avem alături de noi pe cineva: „A sta alături de cineva fără a avea posibilitatea de a te retrage *în colțul tău*, pune la încercare nu doar relația cu celălalt (de regulă partenerul de viață), ci și propria rezistență la un mediu coercitiv, limitat [...]“ (Vasiniuc 2020, 34).

În esență, jurnalul lui Tiberius Vasiniuc reprezintă o mărturie asupra căreia, poate, se vor apleca cei de după noi, amintindu-le de sensibilitatea și fragilitatea vieții umane. Iar pe noi, cele optzeci de zile petrecute de autor în jurul casei ne pot conduce spre propriile izvoare de energie interioară, alimentându-ne speranța întoarcerii la o lume în care conviețuirea să nu mai fie amenințată.

Tiberius Vasiniuc, *Jurnal din vremea pandemiei. Optzeci de zile în jurul casei sau cum am luat parte la o contraistorie*, București, Editura Eikon, 2020, 208 p.